

Вікторія САВЧЕНКО

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри виховання,
культури здоров'я професійної та позашкільної освіти
Дніпровської академії неперервної освіти,
м. Дніпро, Україна
e-mail: savchenkov06@gmail.com

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядаються шляхи професійної підготовки учителя фізичної культури Нової української школи з використанням інноваційних технологій в системі неперервної освіти та експериментально перевірена ефективність застосування інноваційних технологій викладання на курсах підвищення кваліфікації вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру. У даній публікації розроблено і теоритично обґрунтовано моделювання професійної підготовки учителя фізичної культури в початкових класах. Доведено ефективні форми, засоби і методи підготовки та підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури Нової української школи.

Ключові слова: моделювання професійної підготовки, Нова українська школа, інноваційні технології.

Соціально-економічні, науково-технічні процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, і модернізації освіти є визначальними чинниками реформування системи освіти в Україні. [2, 39].

Принципово нові концептуальні ідеї і положення щодо модернізації освіти вимагають переорієнтації моделювання професійної підготовки учителя фізичної культури на пошук та розробку нових, інноваційних шляхів розвитку системи освіти, формування в педагогічному середовищі справді нового педагогічного мислення на всіх рівнях педагогічної діяльності. Це надасть освітній сфері мобільності, прискорить її самооновлення, позбавить інертності, що властива централізовано керованим системам. Водночас для запобігання деструктивно-руйнівному впливу інновацій важливо активізувати їх осмислення, моделювання, соціальний відбір та прискорити процеси апробації, перевірки і селекції педагогічних нововведень.

Розробкою і теоретичним обґрунтуванням моделювання професійної підготовки займались: Л. В. Безкоровайна [1] – структурна модель формування готовності фахівців фізичного виховання та спорту до впровадження технологій спортивного менеджменту; О. В. Кругляк [3] – модель підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до реалізації міжпредметних зв'язків; теоретико-методичну основу професійної підготовки та перепідготовки вчителів фізичного виховання розглядали Т. Ю. Круцевич [4], В. Н. Платонов [5].

Учитель початкових класів, який викладає фізичну культуру за змістом своєї діяльності є

педагогом. Особистість вчителя формується та розвивається у певному соціально-культурному середовищі, де вступає в стосунки з іншими та реалізує себе у процесі педагогічної діяльності й педагогічного спілкування [6, 78].

Найважливішим аспектом моделювання професійної підготовки учителя фізичної культури Нової української школи є використання інноваційних освітніх технологій, які базуються на гуманістичних принципах здоров'язбереження та спрямовані на формування духовних цінностей, життєвих пріоритетів, навичок, необхідних для розвитку, здоров'я, навчання, особистісної і професійної реалізації.

В своїй роботі О. І. Шапран [242] відзначає, що специфіка роботи вчителя фізичної культури вимагає постійного самовдосконалення та творчого натхнення. Сучасний педагог повинен шукати нові підходи до організації процесу навчання, використовувати різні нововведення, що досліджує педагогічна інноватика – нова, окрема галузь педагогіки. За своєю сутністю інновації є продуктом або найвищим проявом педагогічної творчості, власним доробком окремого автора, вчителя, науковця чи цілого колективу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Виявити й експериментально перевірити застосування інноваційних технологій навчання в системі професійної підготовки вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру початкових класів.

Роль автора в виконанні даної теми полягає у науковому обґрунтуванні моделювання

професійної підготовки учителя фізичної культури Нової української школи.

Розглядаючи моделювання професійної підготовки вчителя початкових класів, який викладає фізичну культуру в Новій українській школі виділяємо знання, вміння, навички та особистісні якості, якими повинен володіти сучасний вчитель.

Знання є одним з факторів, що визначають можливості вчителя в його педагогічній діяльності. А. С. Макаренко говорив, що учні вибачать своїм учителям і суворість, і сухість, і навіть прискіпливість, але не пробачать поганого знання своєї справи.

Ерудований вчитель початкових класів, який викладає фізичну культуру повинен володіти загальними і спеціальними знаннями свого предмету.

Загальні знання характеризують світогляд і загальну культуру вчителя, який добре володіє питаннями в галузі літератури, мистецтва, історії тощо.

Спеціальні знання, необхідні вчителю початкових класів, який викладає фізичну культуру для здійснення своєї фізкультурно-педагогічної діяльності, можна розділити на психолого-педагогічні, медико-біологічні та спеціальні. Всі ці знання мають однакове значення в володінні основами анатомії, фізіології, психології, педагогіки. Якщо вчитель не володіє цими знаннями це може привести до серйозних педагогічних помилок.

Спеціальні знання, якими повинен володіти вчитель початкових класів, який викладає фізичну культуру поділяються на теоретичні, практичні та методичні:

- володіння теоретичними знаннями надає вчителю фізичної культури знати історію фізичної культури, закономірності розвитку організму людини, біомеханічні закономірності формування рухових дій, принципів виховання і навчання дітей та ін.;
- володіння практичними знаннями надає вчителю початкових класів, який викладає фізичну культуру практично відпрацьовувати вправи на уроках фізичної культури;
- володіння методичними знаннями також дає можливість відповісти на питання, як потрібно зробити, але стосуються вони вже не власного виконання вправи, а виконання його учнями. Це знання того, як навчити іншого.

Відомо, що високий рівень знань свого предмета, готовність учителя початкових класів до його викладання сприяє підвищенню якості в системі освіти. Сьогодні перед учителем Нової української школи постає нелегке завдання, вирішення якого потребує від нього відповідної підготовки, наявності спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для якісного викладання навчальних

інтегрованих предметів «Основи здоров'я» та «Фізична культура», спрямованих на формування в шкільної молоді високого рівня культури здоров'я.

Сучасний вчитель початкових класів, який викладає фізичну культуру повинен реконструювати, адаптувати навчальний матеріал, важке робити легким, складне – простим, неясне – зрозумілим;

- академічні здібності – це здібності до відповідної області наук. Сучасний вчитель фізичної культури знає свій предмет не тільки в обсязі навчального курсу, а й значно ширше і глибше. Він прагне до пізнання останніх відкриттів в галузі наукових знань зі свого предмета, сам веде дослідницьку роботу;
- перцептивні здібності – це здібності проникати у внутрішній світ учня, це психологічна спостережливість вчителя фізичної культури, пов'язана з тонким розумінням особистості школяра і його психічного стану;
- мовні здібності – це здібності ясно і чітко висловлювати свої думки і почуття за допомогою мови, міміки та жестів. При цьому вчителю важливо виявляти силу, переконаність і зацікавленість у тому, що він говорить;
- організаторські здібності – це вміння вчителя організувати учнів, формувати їх колектив, надихнути школярів на рішення навчальних задач. Крім того, це здатність організувати власну діяльність;
- авторитарні здібності – це здатність вчителя безпосередньо емоційно-вольовим впливом на учнів добиватися у них авторитету;
- комунікативні здібності – це здатність до спілкування з учнями, уміння знайти до них правильний підхід, налагодити тісні контакти, встановити з ними взаємини, доцільні для здійснення педагогічної діяльності;
- педагогічна уява – це здатність передбачити наслідки педагогічної діяльності: прогнозувати розвиток тих чи інших якостей у школярів.

Володіння комунікативними вміннями дає можливість вчителю спілкуватися з учнями, колегами по роботі, батьками, знаходити раціональні шляхи взаємодії з оточуючими.

Майстерність вчителя фізичної культури багато в чому визначається наявними у нього якостями, які надають своєрідність його спілкуванню з учнями, визначають швидкість і ступінь оволодіння їм різними вміннями.

Різні підходи науковців до проблеми моделювання професійної підготовки вчителя початкових класів, який викладає фізичну культуру в Новій українській школі свідчать про те, що в процесі

підготовки спеціаліста з фізичного виховання пріоритетними вважаються різні напрями, виділяють різні його сторони, як основні, найбільш важливі. У нашому дослідженні професійна підготовка вчителя фізичної культури початкових класів у системі неперервної освіти визначається як сукупність взаємопов'язаних чинників, яка підпорядковує всі види і форми навчально-виховного процесу і відповідає меті підготовки вчителів до педагогічної діяльності, забезпечує безперервний і послідовний вплив на професіоналізм вчителів, спрямована на набуття ними нових знань, умінь і навичок, особистісно-професійних якостей, необхідних для здійснення успішного керівництва фізичним вихованням молодших школярів. Готовність вчителів фізичної культури до професійної діяльності – це цілісне утворення, що включає знання, уміння, професійно значущі якості, педагогічні здібності і складається з таких компонентів: *мотиваційного, когнітивного, операційного та рефлексивного*.

Мотиваційний компонент готовності виражається в: задоволенні своєю професійною діяльністю; ціннісному відношенні до здоров'я своїх вихованців і власного здоров'я, у прагненні досягти високих результатів у навчально-виховній роботі.

Когнітивний компонент – професійно-педагогічні знання вчителя, орієнтовані на здоров'язбереження дітей у процесі навчально-виховної діяльності.

Операційний компонент заснований на комплексі педагогічних умінь і навичок, являє собою лінію поведінки вчителя, сукупність прийомів і способів для досягнення мети здоров'язберігаючої діяльності.

Рефлексивний компонент передбачає самоаналіз педагогом своєї діяльності і поведінки, самооцінку та самокорекцію власних дій.

Відповідно до теоретичних засад дослідження та окреслених педагогічних умов запроваджено модель професійної підготовки вчителя початкових класів, який викладає фізичну культуру в Новій українській школі, яка розкриває особливості змісту та структури, послідовність, взаємозв'язок усіх складових навчального процесу в системі підвищення кваліфікації викладачів фізичної культури початкових класів, в результаті якої формується готовність до використання інноваційних технологій (рис. 1).

Під професійною підготовкою вчителя фізичної культури початкових класів до використання інноваційних технологій у фізичному вихованні школярів розуміємо інтегральну якість особистості, яка характеризується наявністю та певним рівнем сформованості мотиваційно-емоційного, когнітивного та рефлексивного компонентів у їх

єдності, що проявляється у прагненні до інноваційної діяльності та у підготовці до її здійснення на високому професійному рівні.

Професійну підготовку вчителів фізичної культури початкових класів до використання інноваційних технологій у фізичному вихованні школярів, розглядаємо як сукупність таких взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-емоційного – це мотивація до підвищення рівня професійної діяльності, емоційна спрямованість, інтерес до сфери фізичної культури і спорту, ставлення до використання інноваційних технологій у фізичному вихованні; когнітивний – рівень знань інноваційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту, технологічна грамотність; рефлексивний – оцінка практичної та власної діяльності у фізичному вихованні, готовність до саморозвитку.

Виділені показники обумовлюють рівні сформованості підготовки вчителів фізичної культури початкової школи до використання інноваційних технологій фізичного виховання – інтуїтивний, репродуктивний та творчий.

Інтуїтивний (низький) рівень підготовки до використання інноваційних технологій у фізичному вихованні характеризується негативною мотивацією до підвищення рівня професійної діяльності, не сформованістю здатності до емоційних переживань, відсутністю інтересу до навчальної діяльності, нестійким ставленням до використання інноваційних технологій у фізичному вихованні.

Репродуктивний (середній) рівень підготовки до використання інноваційних технологій у фізичному вихованні відзначається позитивною мотивацією до підвищення рівня професійної діяльності і емоційною спрямованістю. Частковий інтерес до втілення сучасних технологій фізичного виховання, прагнення до педагогічної творчості. Недостатньо сформовані знання інноваційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Творчий (високий) рівень підготовки до використання інноваційних технологій у фізичному вихованні характеризується позитивною мотивацією до підвищення рівня професійної діяльності і емоційною спрямованістю, високий інтерес до використання інноваційних технологій у фізичному вихованні, наявність знань з інноваційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту, високий рівень інноваційної грамотності, яка має цілісний і методологічний характер. Вчителі створюють та використовують у педагогічній діяльності власні оригінальні інноваційні технології, застосовують отримані психолого-педагогічні знання на практиці.

Визначено, що моделювання професійної підготовки вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру в Новій українській школі буде

Рисунок 1 – Модель моделювання професійної підготовки вчителів початкових класів, які викладають фізичну культуру до застосування інноваційних технологій у процесі навчання

ефективним за таких умов: забезпечення удосконалення навчального процесу; розвиток компетентності викладачів. Поглиблене ознайомлення слухачів з різноманітними інноваційними технологіями та вмінь використовувати інноваційні технології на практиці, формування певних психологічних і моральних якостей, необхідних для ведення уроків з використанням різних видів тре-

нінгу; створення інноваційного навчального середовища, спрямованого на забезпечення самореалізації слухачів та застосуванні у навчальному процесі інтерактивних технологій навчання. Використання інноваційних технологій навчання при професійній підготовці дозволяє максимально стимулювати реалізацію особистості слухачів у проведенні занять з фізичної культури.

Список використаних джерел

1. Безкоровайна Л. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до впровадження технологій спортивного менеджменту: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Безкоровайна Лариса Вікторівна; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 20 с.
2. Гільмеева Р. Х. Формування професійної компетентності вчителя в системі післядипломної освіти: дис.... д-ра пед. наук: 13.00.01/ Гільмеева Римма Хамідівна. – Казань, 1999. – 459 с.
3. Кругляк О. В. Підготовка майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Кругляк Олег Ярославович. – Т., 2005. – 22 с.
4. Круцевич Т. Мотиваційний підхід до організації процесу фізичного виховання у школі / Круцевич Т. // Наукові записки. Педагогіка: зб. наук. праць. – Тернопіль, 2004. – С. 35–39.
5. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : [монография] / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская Литература, 2004. – С. 349–440, 674–692.
6. Черняков В. Оцінка професійно значущих умінь фахівців з фізичного виховання / Черняков В., Ємець О. // Спортивний вісник Придніпров'я – 2009. – № 2–3. – С. 78–81.
7. Шапран О. І. Система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Шапран Ольга Іллівна; НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2009. – 40 с.

References

1. Bezkorovayna L. V. (2009). Formation of readiness of future specialists of physical education and sport for introduction of sports management technologies: author's abstract. dis ... Candidate ped Sciences: 13.00.04 / Bezkorovayna Larisa Viktorovna; National ped Untitled MP Drahomanov – K., [in Ukrainian].
2. Gilmeev R. Kh. (1999). Formation of professional competence of a teacher in the system of post-graduate education: dis Dr. Ped. Sciences: 13.00.01 / Gilmeeva Rimma Hamidivna. – Kazan. – P 459. [in Russian].
3. Kruglyak O. V. (2005). Preparation of future teachers for the implementation of interdisciplinary connections in the process of physical education of junior pupils: author's abstract. dis ... Candidate ped Sciences: 13.00.04 / Kruglyak Oleg Yaroslavovich. – T. – 22 p. [in Ukrainian].
4. Krusevich T. (2004). Motivational approach to the organization of the process of physical education in school / Krusevich T. // Scientific notes. Pedagogy: Sb. sciences works – Ternopil. – P. 35–39. [in Ukrainian].
5. Platonov V. N. (2004). System of training of athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications: [monograph] / V. N. Platonov. – K.: Olympic Literature. – P. 349–440, 674–692. [in Russian].
6. Chernyakov V. (2009). Evaluation of professionally significant skills of specialists in physical education / Chernyakov V., Yemets O. // Sports Bulletin Dnieper. № 2–3. – P. 78–81. [in Ukrainian].
7. Shapran O. I. (2009). The system of innovative training of the future teacher in conditions of educational-scientific-pedagogical complexes: author's abstract. dis ... doc. ped Sciences: 13.00.04 / Shapran Olga Ill. NPU them MP Drahomanov – Kyiv. – 40 p. [in Ukrainian].

Вікторія Савченко Моделирование профессиональной подготовки учителя физической культуры Новой украинской школы с использованием инновационных технологий

В статье рассматриваются пути профессиональной подготовки учителя физической культуры Новой украинской школы с использованием инновационных технологий в системе непрерывного образования и экспериментально проверена эффективность применения инновационных технологий преподавания на курсах повышения квалификации учителей начальных классов, преподающих физическую культуру. В данной публикации разработана и теоретически обоснована модель профессиональной подготовки учителя физической культуры в начальных классах. Доказаны эффективные формы, средства и методы подготовки и повышения квалификации учителей физической культуры Новой украинской школы.

Ключевые слова: моделирование профессиональной подготовки, Новая украинская школа, инновационные технологии.

Victoria Savchenko Simulation of professional training of teachers of physical culture of the New Ukrainian school using innovative technologies

The article discusses the ways of professional training of teachers of physical culture of the New Ukrainian school using innovative technologies in the system of continuous education and experimentally tested the effectiveness of the use of innovative teaching technologies in refresher courses for primary school teachers who teach physical culture.

Fundamentally new conceptual ideas and provisions for the modernization of education require a reorientation of the simulation of the professional training of the teacher of physical culture for the search and development of new, innovative ways of developing the education system, the formation of a truly new pedagogical thinking in the pedagogical environment at all levels of pedagogical activity. It will provide an educational area of mobility, accelerate its renewal, and eliminate the inertia inherent in centrally managed systems. At the same time, in order to prevent the destructive and destructive impact of innovations, it is important to intensify their comprehension, modeling, social selection and accelerate the processes of approbation, verification and selection of pedagogical innovations.

In our study, the professional training of the teacher of physical education in primary education in the system of continuous education is defined as a set of interrelated factors, which subordinates all types and forms of the educational process and corresponds to the purpose of teacher training for pedagogical activities, provides a continuous and consistent influence on the professionalism of teachers, aimed at acquiring them new knowledge, skills and abilities, personal and professional qualities necessary for the successful leadership of the physical education of young people's students. The readiness of teachers of physical culture for professional activity is an integral education, which includes knowledge, skills, professionally meaningful qualities, pedagogical abilities and consists of the following components: motivational, cognitive, operational and reflexive.

It is determined that simulation of the professional training of primary school teachers who teach physical culture at the New Ukrainian School will be effective under the following conditions: ensuring the improvement of the educational process; development of teachers' competence.

Key words: training modeling, new Ukrainian school, innovative technologies.